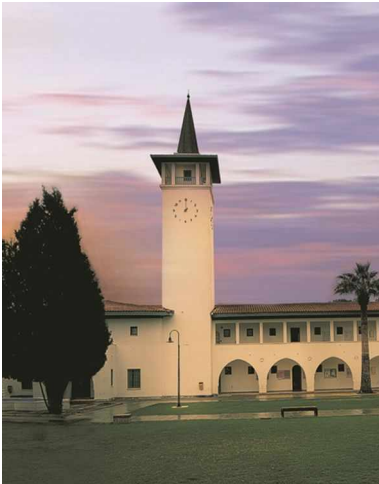

Οι Ανθρωπιστικές Επιστήμες μέσα από τη ματιά των ακαδημαϊκών της Σχολής

Μιχάλης Ν. Μιχαήλ

Αναπληρωτής Καθηγητής
Οθωμανική Ιστορία

michael.michalis.1@ucy.ac.cy

22893959

Δεν υπάρχει μια ιερή πραγματικότητα που επιβάλλει εγκατάλειψη των Ανθρωπιστικών Επιστημών, αλλά μια ανθρώπινη οικονομική δραστηριότητα, ένα μοντέλο οικονομίας που σχεδιάζεται και υλοποιείται από ανθρώπους και προωθεί μια άλλη αντίληψη για το τι είναι πανεπιστημιακή μόρφωση.

Συνέντευξη

Ποια η σημασία των ανθρωπιστικών επιστημών σήμερα;

Οι ανθρωπιστικές επιστήμες είναι αυτές που εδώ και αιώνες επέτρεψαν στον άνθρωπο να κατανοήσει τι συμβαίνει γύρω του και να διαμορφώσει τις συνθήκες για ένα καλύτερο κόσμο. Αν επιχειρούσαμε μια ιστορική αναδρομή σε διάφορους πολιτισμούς και τη σύνδεση της πορείας τους με τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, θα βλέπαμε για παράδειγμα το μεγαλείο του ελληνικού πολιτισμού που έδωσε έμφαση στη Φιλοσοφία, τις Τέχνες, τα Γράμματα. Θα βλέπαμε ότι ο Σωκράτης και ο Πλάτωνας έθεταν ουσιαστικά ερωτήματα για τον άνθρωπο, την κοινωνία, το πολιτικό πλαίσιο δράσης, και μέσα από τη διαδικασία αναζήτησης απαντήσεων προχώρησαν την ανθρώπινη σκέψη και τον ανθρώπινο πολιτισμό και την κοινωνία τους. Ότι ο Αριστοτέλης, ο πρώτος διδάσκαλος σύμφωνα με τους Άραβες φιλόσοφους, ανέδειξε τη σημασία της Λογικής. Θα βλέπαμε το μεγαλείο του ισλαμικού κόσμου που από πολύ νωρίς μετάφρασε αλλά και προχώρησε την ελληνική φιλοσοφική σκέψη και ανέδειξε σημαντικές επιστήμες όπως την ιατρική, τη φαρμακευτική, τα μαθηματικά, την αστρονομία, ως μέρος μιας φιλοσοφικής αναζήτησης των ανθρώπων. Θα βλέπαμε τον Αλ Φαραμπί που συνδέει τη νομιμότητα της εξουσίας με την Ηθική, τον Ιμπν Χαλντούν που αναδεικνύει τη σημασία του Λόγου στην ανθρώπινη δραστηριότητα. Θα βλέπαμε την ενδυνάμωση του Δυτικού πολιτισμού αμέσως μετά την εξέλιξη της φιλοσοφικής σκέψης. Θα βλέπαμε τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες που οργάνωσαν το νεωτερικό κράτος και διαμόρφωσαν τον σύγχρονο κόσμο όπως τον ξέρουμε σήμερα. Τον Καρλ Μαρξ που μας έδωσε μια συνολική ίσως εξήγηση για την ιστορική εξελικτική διαδικασία.

Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τμήμα Τουρκικών και
Μεσανατολικών Σπουδών

Μιχάλης Ν. Μιχαήλ

Αναπληρωτής Καθηγητής
Οθωμανική Ιστορία

Συνέντευξη

Ποιες προκλήσεις αντιμετωπίζουν;

Σε έναν κόσμο στον οποίο κυριαρχεί η εμπορευματοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης, η μετατροπή των πανεπιστημίων σε γιγάντιες επιχειρηματικές οντότητες που συνεχώς προσανατολίζουν τα προγράμματά τους στις ανάγκες της αγοράς, σε ένα κόσμο στον οποίο η απουσία κριτικής σκέψης, ή ακόμα και γενικά σκέψης, καθίσταται κανόνας και η εξειδικευμένη γνώση αντικαθιστά την Παιδεία, οι ανθρωπιστικές επιστήμες φαίνεται να υποβαθμίζονται όσο ποτέ άλλοτε, επειδή σε ένα μεγάλο βαθμό έχει επικρατήσει η αντίληψη ότι η πανεπιστημιακή μόρφωση, οι σπουδές δηλαδή, έχουν νόημα μόνο όταν οδηγούν στη δημιουργία υπαρκτού χρηματικού κέρδους. Σε αυτό το πλαίσιο, η πανεπιστημιακή μόρφωση εκλαμβάνεται ως ένα κεφάλαιο που μπορεί αργότερα να επενδυθεί και να αναπαραχθεί μέσα σε έναν υποτιθέμενο ιερό κόσμο της αγοράς όπου η ζωή δεν ορίζεται από τον άνθρωπο αλλά από την ίδια την αγορά. Το βασικό πρόβλημα που διαπιστώνει κανείς σε αυτή την κυρίαρχη αντίληψη είναι ότι η οικονομία εκλαμβάνεται ως ένα ιερό πλαίσιο που υπαγορεύεται από μια μη ανθρώπινη δύναμη, από κάτι εξω-κοσμικό, επομένως είναι κάτι που δεν επιδέχεται αλλαγών, κάτι που πρέπει να δεχθούμε ως κανονικό και, κυρίως, ως μοναδική επιλογή. Είναι όμως αυτή η αντικειμενική πραγματικότητα; Ασφαλώς όχι. Η οικονομία, το πλαίσιο δηλαδή διαχείρισης των πόρων που η φύση προσφέρει αλλά και οι άνθρωποι δημιουργούν, είναι μια πραγματικότητα που διαμορφώνουν οι κοινωνίες, μια πραγματικότητα που βασίζεται σε αποφάσεις ανθρώπων και δεν επιβάλλεται από μη ανθρώπινο παράγοντα. Με λίγα λόγια, δεν υπάρχει μια ιερή πραγματικότητα που επιβάλλει εγκατάλειψη των Ανθρωπιστικών Επιστημών, αλλά μια ανθρώπινη οικονομική δραστηριότητα, ένα μοντέλο οικονομίας που σχεδιάζεται και υλοποιείται από ανθρώπους και προωθεί μια άλλη αντίληψη για το τι είναι πανεπιστημιακή μόρφωση. Και σε αυτή την αντίληψη οι Ανθρωπιστικές Επιστήμες δεν είναι αναγκαίες, εφόσον δεν παράγουν εξειδικευμένους εργάτες με επιστημονική κατάρτιση, αλλά ανθρώπους κριτικά σκεπτόμενους. Σε μια άλλη διάσταση, οι ανθρωπιστικές επιστήμες και η Παιδεία που αυτές αντιπροσωπεύουν είναι, κατά τη γνώμη μου, μια αυτονόητη προϋπόθεση για μια δημοκρατική κοινωνία. Η Παιδεία είναι ένα βασικό απαιτούμενο για τη λειτουργία της δημοκρατίας. Ένας πολίτης με Παιδεία είναι ένας ενεργός πολίτης που μπορεί να διακρίνει την πληροφόρηση από την παραπληροφόρηση ή την ελεγχόμενη πληροφόρηση, μπορεί να κατανοεί τις εξελίξεις και τις αιτίες που δημιουργούν κρίσεις, πολέμους ή γενοκτονίες, και να αποφασίζει οραματιζόμενος έναν καλύτερο κόσμο και όχι ένα κόσμο στον οποίο η βία αντικαθιστά τη λογική.

Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τμήμα Τουρκικών και
Μεσανατολικών Σπουδών

Μιγάλης Ν. Μιχαήλ

Αναπληρωτής Καθηγητής
Οθωμανική Ιστορία

Συνέντευξη

Πού εστιάζεται η έρευνά σας και πώς μπορούμε να κατανοήσουμε τον κόσμο μας μέσα και από το ερευνητικό σας αντικείμενο;

Η κατεξοχήν επιστήμη που μας επιτρέπει να κατανοήσουμε τον κόσμο μας είναι η Ιστορία, μια επιστήμη που δεν αφορά μόνο το παρελθόν αλλά το παρόν και το μέλλον. Στην επιστήμη της Ιστορίας, ο χρόνος είναι –και πρέπει να είναι– συνεχής. Το παρελθόν και το παρόν είναι συνδεδεμένα, και ο ιστορικός θέτοντας ερωτήματα στο παρόν ερευνά το παρελθόν. Σε αυτό το πλαίσιο, κατανόηση του κόσμου μας και των εξελίξεων γύρω μας, του δικού μας παρόντος δηλαδή, μπορεί να υπάρξει μόνο μέσα από τη γνώση του παρελθόντος και την ερμηνεία των γεγονότων που προηγήθηκαν. Η έρευνά μου που αφορά την οθωμανική ιστορία, εστιάζει σε θεματικές της κυπριακής ιστορίας κατά τη διάρκεια της οθωμανικής περιόδου. Όπως για παράδειγμα, το καθεστώς και η εξέλιξη του ορθόδοξου εκκλησιαστικού θεσμού κατά τη διάρκεια της οθωμανικής περιόδου. Μέσα από την ανάλυση των γεγονότων αλλά κυρίως των σχέσεων μεταξύ των αρχιερέων και της Υψηλής Πύλης σε διαφορετικές περιόδους μπορεί κανείς να κατανοήσει τη σταδιακή συγκρότηση του εκκλησιαστικού θεσμού σε ένα θεσμό ισχυρής πολιτικής αλλά και οικονομικής εξουσίας, μια πραγματικότητα που θα συμβάλει καθοριστικά στην μετέπειτα ιστορία της Κύπρου. Μια άλλη θεματική της έρευνάς μου εστιάζει στις εξεγέρσεις –κοινές και για τις δύο κοινότητες τις περισσότερες φορές– στην Κύπρο του 19ου αιώνα, στο πλαίσιο μέσα στο οποίο αυτές προκύπτουν και αποκαλύπτουν την ισχυροποίηση μίας οθωμανορθόδοξης τοπικής εξουσίας μέχρι εκείνη τη στιγμή και στις αντιδράσεις που η άσκηση εξουσίας επιφέρει. Παράλληλα, μελετάται η λειτουργία των εξεγέρσεων ως ένα μέσο διαπραγμάτευσης μεταξύ τοπικών δικτύων εξουσίας με το αυτοκρατορικό κέντρο. Σε σχέση με την κυπριακή ιστορία, μέρος της έρευνάς μου εξετάζει τη μυθοποίηση του οθωμανικού παρελθόντος στο πλαίσιο μιας εθνικιστικής αφήγησης της ιστορίας και στην ανάδειξη των μύθων για το οθωμανικό παρελθόν, μύθων που σε μεγάλο βαθμό αναδείχθηκαν κατά τη διάρκεια της αποικιακής περιόδου. Τέλος, το περιεχόμενο του όρου οθωμανικότητα της εξουσίας και οι αλλαγές που παρουσιάζονται σε αυτό –κυρίως μετά την ανάδυση μιας ισχυρής οθωμανορθόδοξης τοπικής εξουσίας– είναι μέρος της ερευνητικής μου δραστηριότητας.

Μία σημαντική διάσταση της έρευνάς σας και η σημασία της.

Η έρευνα για την οθωμανική περίοδο της ιστορίας της Κύπρου επιτρέπει την κατανόησή μας για τις εξελίξεις όχι μόνο της αποικιακής περιόδου αλλά και της σύγχρονης ιστορίας της Κύπρου. Η μελέτη της ανάδυσης των τοπικών οθωμανικών εξουσιών και των επιπτώσεων που αυτή είχε στην ιστορική εξελικτική διαδικασία είναι το κλειδί που μας επιτρέπει να κατανοήσουμε το δικό μας παρόν και τις πραγματικότητες της εποχής μας. Η από-μυθοποίηση του οθωμανικού παρελθόντος του νησιού μέσα από την ανάλυση και ερμηνεία των εξελίξεων του παρελθόντος όχι όπως αυτές παρουσιάστηκαν– και παρουσιάζονται– στην κυρίαρχη ιστοριογραφία, αλλά όπως πραγματικά συνέβησαν, μας επιτρέπει την καλύτερη κατανόηση του παρόντος. Επιπρόσθετα, η έρευνα αυτή μας επιτρέπει να αντιληφθούμε ότι οι οποιεσδήποτε εξελίξεις στο νησί ποτέ δεν ήταν – και ποτέ δεν θα είναι – αποτέλεσμα μόνο τοπικών πραγματικοτήτων. Επιβάλλεται να αναλύονται ενταγμένες σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, αναλόγως της εποχής που ερευνάται, επιτρέποντας με αυτό τον τρόπο την κατανόηση της ιστορίας της Κύπρου ως μέρος μιας ευρύτερης ιστορίας, είτε αυτή αφορά τον οθωμανικό, τον αποικιακό ή τον σύγχρονο κόσμο της Ανατολικής Μεσογείου.